

Leonard
Cohen

Nádherní
porazení

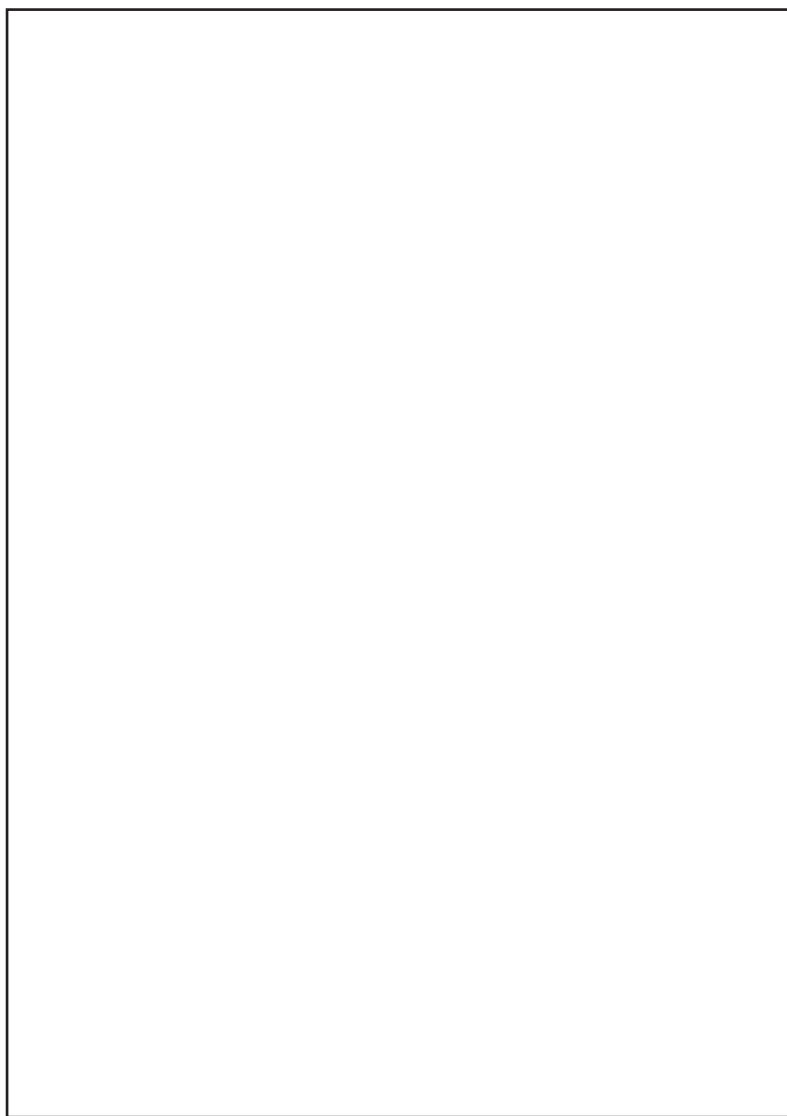
Divoká love story o túžbě,
čo porušuje všetky pravidlá.

SVETOVÁ PRÓZA

SVETOVÁ PRÓZA

Leonard
Cohen

Nádherní
porazení

Z angličtiny preložila
DARINA ZAICOVÁ

sloart

Copyright © 1966, Leonard Cohen

All rights reserved.

Published by arrangement with McClelland & Stewart,

a division of Penguin Random House Canada Limited.

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2021

Translation © Darina Zaicová 2021

ISBN 978-80-556-3722-8

Preklad vznikol vďaka finančnej podpore Fondu na podporu umenia vo forme štipendia z verejných zdrojov.

u. fond
na podporu
umenia

Táto kniha vyšla aj vďaka láskavej podpore Kanadskej rady na podporu umenia.

We acknowledge the support of the Canada Council for the Arts.

Canada Council   Conseil des arts
for the Arts   du Canada

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Stevovi Smithovi (1943 – 1964)

Nieko povedal, zdvihni ten náklad.
Spieva RAY CHARLES v piesni „Rieka starého muža“

PRVÁ KNIHA

Ich minulost'

1

Katarína Tekakwitha, kto si? Si (1656 – 1680)? To stačí? Si irokézska panna? Ľalia z brehu rieky Mohawk? Smiem ťa milovať po svojom? Som starý učenec a dnes vyzerám lepšie než zamladi. Tak vám zlepšia vizáž len roky sedenia na riti. Katarína Tekakwitha, prišiel som si po teba. Chcem vedieť, čo sa deje pod tou ružovou prikrývkou. Mám na to právo? Zaľúbil som sa do tvojho svätého obrázka. Stojíš tam medzi brezami, brezy mám rád. Boh vie, kam až ti siahajú šnurovanie na mokasínach. V pozadí tečie akási rieka, bezpochyby rieka Mohawk. Tie dva vtáky vľavo vpredu by zaiste potešilo, keby si ich poškrabkala na belostnom krku alebo uviedla ako príklad v nejakom podobenstve. Smiem za tebou prísť so svojou zaprášenu dušou plnou braku asi z piatich tisícov kníh? Do prírody nechodím príliš často. Povieš mi o listí? Vieš niečo o halucinogénnych hubách? Nedávno odišla aj lady Marilyn. Trúfam si povedať, že o štyristo rokov aj za ňou príde nejaký starý učenec, tak ako ja za tebou, možno môj príbuzný. Teraz už vieš viac o nebi. Podobá sa na tie malé plastové oltáriky svietiace v tme? Prisahám, že mi to nebude prekážať. Naozaj sú hviezdy také maličké? Môže aj starý učenec napokon nájsť lásku, aby si ho nemusel honiť každú noc pred spaním? Konečne sa mi prestali bridiť knihy. Väčšina z toho, čo som prečítal, mi dávno vyšumela z pamäti a, úprimne, pre mňa ani pre svet to nikdy až tak veľa neznamenalo. Môj priateľ F. tým svojím rozohneným štýlom vravieval: Len sa nebojme zostať na povrchu. Obľúbme si zovňajšky. F. neskôr zomrel v čalúnenej cele, prehnal to s perverzným sexom a spráchnivel mu mozog. Sčernela mu tvár – videl som ju na vlastné oči – a ľudia hovorili, že ani z vtá-

ka mu veľa nezostalo. Ošetrovateľka mi prezradila, že vyzeral ako červičie črevo, Salut, F., môj dávny a hlučný priateľ! Kto vie, či spomienka na teba pretrvá. A ty, Katarína Tekakwitha, keď to musíš vedieť, tak vedz: som až natoľko človek, že trpím zápchou, primeranou odmenou za sedavý spôsob života. Čo je zvláštne na tom, že som svoje srdce poslal do brezového lesa? Čo je na tom divné, keď sa ti do kolorovanej pohľadnice pokúša vliezť starý učenec, ktorý odjakživa smrdel grošom?

2

Ľudia ma poznajú ako uznávaného folkloristu, odborníka na A—ov, a ja nehodlám ten domorodý kmeň znevážiť prejavmi svojho záujmu. Dnes ich žije už len zo desať čistokrvných, štyria z nich sú neplnoleté dievčatá. Dodám, že F. naplno využil moje postavenie antropológa a všetky prefikol. Starý môj, zaplatil si za to. A—ovia, či skôr to, čo z nich ostalo, sa dostali do povedomia v pätnástom storočí. Krátke dejiny toho národa poznačila jedna porážka za druhou. Už len samotný názov kmeňa A— v reči ich susedov označuje mŕtvolu. Nezachovalo sa nič, čo by hovorilo o víťazstve tých nešťastníkov v boji, a aj piesne a legendy ich nepriateľov sú vlastne len akýmsi plynulým víťazným ujúkaním. A tak aj podľa môjho záujmu o tých neborákov si môžete domyslieť, čo som zač. Keď si F. odo mňa požičiaval peniaze, často vravieval: Ďakujem ti, starý A—! Katarína Tekakwitha, počúvaš vôbec?

3

Chcem ťa zachrániť pred jezuitmi. Starý učenec si veru poriadne trúfa. Nevie, čo o tebe dnes hovoria, moja latinčina rokmi poriadne zhrdzavela. „Que le succès couronne nos espérances, et nous verrons sur les autels, auprès des Martyrs

canadiens, une Vierge iroquoise – près des roses du martyre le lis de la virginité.“* To si zapísal v auguste 1926 Ed. L., S. J. No a čo? Na výlete po rieke Mohawk nechcem so sebou vliecť svoj starý bojovný život. Pri všetkej úcte k Spoločnosti Ježišovej! F. raz povedal: Silný muž nevie nemilovať cirkev. Katarína Tekakwitha, záleží na tom, že ťa odliali zo sadry? Prezerám si nákresy brezového kanoe. Tvoji bratia už zabudli, ako ho vyrobiť. Čo na tom, že v každom montrealskom taxíku stojí na palubnej doske malá plastová napodobenina tvojho telička. Na tom predsa nie je nič zlé. Lásku nemožno zhrabúvať do zásoby. Neskrýva sa v každom vylisovanom kríži kúsok z Krista? Myslím, že áno. Vášeň mení svet! Prečo sa úbočia porastené javormi sfarbia dočervena? Pokoj s vami, výrobcovia náboženských čačiek! Narábate s posvätným materiálom! Katarína Tekakwitha, vidíš, ako som sa dal uniesť? Ako sa usilujem vniesť do sveta trocha mystiky a dobra? Naozaj sú hviezdy také maličké? Kto nás ukolíše do spánku? Nemal by som si odložiť odstrihnuté nechty? Je hmota posvätná? Chcem, aby holič zakopal do zeme moje vlasy. Katarína Tekakwitha, to už na mňa pôsobíš?

4

Mária od Vtelenia, Marguerite Borgeoys, Marie-Marguerite d'Youville, možno by ste ma rozpálili, keby som zo seba vystúpil. Chcem dostať čo najviac. F. povedal, že ešte nepočul o svätici, na ktorú by nedostal chuť. Čo tým myslel? F., nehovor mi, že sa konečne stávaš hlbavým. Raz poznamenal: V šesťnástich som prestal obrábať tváre. Tú odpoveď som si zaslúžil, keď som vyjadril zhnusenie z jeho posledného úlovku – mladej hrbáčky, na ktorú naďabil na záťahu

* Nech sú naše nádeje korunované úspechom a na oltároch kanadských mučeníkov nech uzrieme Irokézsku pannu – pri ružiach mučeníctva ľaliu panenstva. (Pozn. prekl.)

po sirotincoch. V ten deň sa so mnou zhováral ako s nejakým chudákom; alebo sa možno vôbec neprihováral mne, keď zamumlal: Kto som, aby som odmietol vesmír?

5

Irokézov Irokézmi pomenovali Francúzi. Lenže niečo iné je pomenovať jedlo a celkom iné pomenovať národ, niežeby to dnes niekoho z dotyčných zaujímalo. A ak ich to nikdy netrápilo, tým horšie pre mňa – až príliš ochotne nastavujem chrbát na bezdôvodné ponížovanie nevinných, čoho dôkazom je, že som celý život zasvätil práci s A—mi. Prečo sa ráno, keď sa zobudím, cítim totálne pod psa? Premýšlam, či sa mi podarí vysrať. Zafunguje mi telo? Pohnú sa črevá? Zafarbí tá stará šrotovňa pokrm nahnedo? Čudujete sa, že som presnoril množstvo knižníc, aby som zmapoval osud obetí? Zdanlivých obetí! Lebo všetci, ktorých nezabijeme či neuväzníme, sú len zdanlivé obeť. Bývam v malom bytovom dome. Výťahová šachta je prístupná zo suterénnu. Tam vliezla a objala si skrčené kolená (ako z toho bordelu vyvodila polícia), zatiaľ čo som sedel v centre mesta a pripravoval článok o lumíkoch. Noc čo noc som sa pravidelne ako Kant vracal domov dvadsať minút pred jedennástou. Moja stará zatúžila dať mi príučku. Ty a tie tvoje zdanlivé obeť, vravievala. Jej život nebadane osivel, no prisahám, že v tú noc, možno práve vtedy, keď sa napchala do tej šachty, som zdvihol zrak od lumíkov a zavrel oči: predstavil som si ju mladú a šťastnú, slnko vo vlasoch, ako mi fajčí vtáka v kanoe na Orfordskom jazere. V suteréne sme bývali iba my; jedine my dvaja sme tam do hlbín privolávali malý výťah. Lenže príučku nedala nikomu – určite nie takú, akú mala v úmysle. Špinavú prácu urobil poslíček z grilu, keď nesprávne prečítal čísla na teplom hneďom papierovom vrecku. Edith! F. strávil tú noc so mnou. O štvrtej ráno sa priznal, že za tých dvadsať rokov, čo sa poznal s mojím ženou, sa spolu päť či šesť ráz vy-

spali. Aká irónia! Z rovnakého podniku sme si objednali kurčatá a rozprávali sme sa o chuderke mojej rozpučenej žene, prsty mastné, na linoleu kvapky grilovacej omáčky. Päť či šesť ráz, tomu sa hovorí priateľstvo. Nemal by som azda stáť kdesi ďaleko na nejakej posvätej hore skúsenosti a nad ich krátkou láskou roztomilo pokyvkať svojou čínskou hlávkou? Čo sa stalo s hviezdami? Ty sviňa, vybuchol som, koľko ráz – päť či šesť? Ale ba, usmial sa F., smútok z nás robí puntičkárov? Takže, nech všetci vedia, že Irokézov, bratov Kataríny Tekakwithy, pomenovali Irokézmi Francúzi. Oni sami si hovorili Hodeno-saunee, teda „ľudia z dlhého domu“. Umeniu konverzácie dodali celkom nový rozmer. Vety končili slovom *hiro*, čo znamená, ako som povedal. Vďaka tomu každý, kto narušil nesúvislý šum sfér, za svoj čin prevzal plnú zodpovednosť. K slovu *hiro* potom pridali slovko *koué* na vyjadrenie radosti či strachu – buď ho zatrilkovali, alebo vykriekli. Tak sa pokúšali preniknúť cez záhadnú oponu medzi rozprávajúcimi, a keď dohovorili, o krok cúvli a svoje slová sa pokúsili počúvajúcemu takpovediac vylóžiť; hluk skutočného citu odhalil klam rozumu. Katarína Tekakwitha, hovor so mnou *hiro-koué*. Nemám právo zaťažovať si myseľ tým, ako jezuiti zaobchádzali s otrokmi, lenže v tú studenú svätovavríneckú noc, ku ktorej smerujem, keď budeme ležať v našej rakete z brezovej kôry, podľa starého spôsobu navyky spojení telom i duchom, ti položím dávnu otázku: naozaj sú hviezdy také maličké? A ty, Katarína Tekakwitha, odpovedz mi na ňu v *hiro-koué*. V tú noc sme sa s F. dlho hádali. A keďže jediné okno v tom mizernom byte vedie do ventilačnej šachty, ani sme nevedeli, že vonku sa už rozbrieždilo.

„Ty sviňa, koľko ráz, päť či šesť?“

„Ale ba, smútok z nás robí puntičkárov!“

„Päť či šesť, päť či šesť, päť či šesť?“

„Počúvaj, starý môj, spojzdnili výťah.“

„Počúvaj, F., nekrm ma tu tými svojimi mystickými sračkami.“

„Sedemkrát.“

„Sedemkrát s Edith?“

„Presne tak.“

„Klamal si, aby si ma ochránil?“

„Presne tak.“

„Aj sedemkrát môže byť len ďalšia milosrdná lož.“

„Presne tak.“

„Chcel si ma ochrániť, však? Och, F., myslíš si, že raz v tých sračkách uvidím dobroty?“

„To všetko sú diamanty.“

„Dočerta s tebou, ty zasraný obrábač manželiek, vôbec si ma neupokojil. Tou svojou predstieranou svätosťou iba čo všetko kazíš. Toto ráno je nahovno. V takomto stave mi ženu nepochovajú. Budú ju musieť natiahnuť v nejakej smradľavej nemocnici pre bábiky. Ako sa mám cítiť vo výťahu, keď pôjdem do knižnice? Netrep mi tu o diamantoch, strč si ich do tej svojej okultnej riti. Pomôž priateľovi. Prestaň mu obrábať ženu.“

Rozhovor sa pretiahol do rána, ktoré sme ani nezaregistrovali. On stále húdol o tých svojich diamantoch. Katarína Tekakwitha, chcel som mu veriť. Rozprávali sme sa až do totálneho vyčerpania a potom sme si navzájom vyhonili vtákov ako kedysi, keď sme ešte boli chlapani, tam, kde je dnes centrum mesta, ale predtým tam rástol les.

6

F. o Indiánoch veľa rozprával, lenže tým svojím povrchným spôsobom, a to ma rozčuľovalo. Pokiaľ viem, okrem pohrdavého, letného oboznámenia sa s mojimi knihami, pohlavného zneužívania mojich štyroch dospievajúcich A—ok a asi tuča hollywoodskych westernov o tejto téme nevedel vôbec nič. Indiánov prirovnával k starovekým Grékom, poukazoval na charakterové podobnosti, spoločnú vieru v to, že každé nadanie sa prejaví v boji, na lásku k zápaseniu, vrodenu neschopnosť uzatvárať dlhšie spojenectvá, na absolútne odovzdanie sa tak

súťaživosti, ako aj presvedčeniu, že ctižiadosť je jedna z cností. Ani jedna z dospievajúcich A—ok nedosiahla orgazmus a to, ako povedal, svedčí o sexuálnom pesimizme celého kmeňa, a preto dospel k záveru, že každá iná Indiánka vyvrcholenie dosiahne. Proti tomu sa nedalo namietat'. A—ovia naozaj akoby zosobňovali protiklad všetkých predstáv o Indiánoch. Trochu som žiarlil, že to napadlo práve jemu. Všetky jeho poznatky o starých Grékoch sa opierali o jednu báseň Edgara Allana Poea, niekoľko homosexuálnych vzťahov s majiteľmi pohostinstiev (bezplatne sa stravoval takmer v každom bufete v meste) a sadrovú Akropolu, ktorú, nevedno prečo, natrel červeným lakom na nechty. Najprv chcel ako ochrannú vrstvu použiť bezfarebný lak, no keď v drogérii zastal pred hotovou pevnosťou z pestrých vzoriek zoradených pri lepenkových hradbách ako oddiely kanadskej jazdnej polície, pochopiteľne podľahol svojim extravagantným sklonom. Vybral si odtieň Tibetská vášeň, lebo ako povedal, ten názov ho pobavil, keďže si tak milo odporoval. Natieranu Akropolu zasvätil celú noc. Kým pracoval, sedel som pri ňom. Popod nos si tu i tam pohmkával *Veľkého podvodníka*, pieseň, ktorá čoskoro mala zmeniť dejiny populárnej hudby. Veselo mával štetčekom, nedalo sa od neho odtrhnúť zrak. Biela na lepkavú červenú, pilier za pilierom, ani čo by do zaprášených zničených prstov malého pomníka prúdila krv. Keď spieval: Svoje srdce nosím sťa korunu... mizli malomocné metópy, triglyfy a ďalšie vlnivé mená čistoty, biely chrám aj s rozbitým oltárom sa odeli do šarlátového rúcha. F. povedal: Na, starý môj, dokonči karyatídy. A tak som sa chopil štetca ako Klitón po Themistoklovi. F. si vyspevoval: Ouououou, som veľký podvodník, len sa pretvarujem a pretvarujem... Nuž, zrejma a za týchto okolností ani trocha nemiestna pieseň. F. často hovoril: Nikdy neprehliadaj to, čo je viditeľné. Boli sme šťastní! Prečo by som si mal odpustiť ten výkričník? Taký šťastný som nebol od puberty. A pritom na začiatku tejto kapitoly chýbal len krôčik a bol by som tú šťastnú noc zradil! Nie! Natreli sme celý sadrový model a F. ho postavil na kartový stolík pod ok-

nom. Nad zubatou strechou neďalekej továrne práve svitalo. Okno zružovalo a naše ešte vlhké dielko sa ligotalo ako veľký rubín, ako krásny drahokam! Pripomínalo dôkladne vypracovanú bezpečnú kolísku pre tých zopár vznešených myšlienok, ktoré sa mi podarilo udržať v hlave. F sa doluznačky natiahol na koberec, rukami si podoprel bradu a hľadel hore na červenú Akropolu, za ktorou sa nežne brieždilo. Kývol mi, aby som si ľahol vedľa neho. Pozri sa na ňu odtiaľto, povedal, a trocha privri oči. Poslúchol som, prižmúril som oči a – panteón vzbĺkol krásnym chladným plameňom, lúče z neho šľahali do všetkých strán (dolu nie, keďže tam stál kartový stolík). Prestaň fňukať, povedal F. a opäť sme sa rozhovorili.

„Tak musel vyzerat' skoro ráno, keď sa naň pozerali.“

„Starí Aténčania,“ zašepkal som.

„Nie,“ opravil ma F., „starí Indiáni, červení muži.“

„Aj oni mali čosi také? Indiáni stavali akropoly?“ spýtal som sa ho, akoby som zabudol všetko, čo som sa naučil; vymizlo mi to z pamäti každým ťahom štetčeka a bol som pripravený uveriť všetkému. „Povedz mi, F., aj Indiáni stavali akropoly?“

„Neviem.“

„Tak čo tu táraš? Uťahuješ si zo mňa?“

„Lahni si, upokoj sa. A správaj sa slušne. Nie si šťastný?“

„Nie.“

„Prečo si sa dal okradnúť?“

„Všetko kazíš, F. Bolo to také pekné ráno.“

„Prečo si sa dal okradnúť?“

„Prečo sa ma zakaždým usiluješ ponížiť?“ spýtal som sa ho tak prísne, až som sa zľakol svojho hlasu. Postavil sa a akropolu zakryl plastovým obalom z písacieho stroja Remington. Urobil to tak nežne, priam ubolene, prvý raz som videl, že trpí, no nemal som ani šajn prečo.

„Takmer sme začali dokonalý rozhovor,“ povedal, keď o šiestej zapínal správy. Na rádiu poriadne zvýšil hlasitosť a s vervou prekrikoval redaktora, ktorý práve verklíkovoľal zoznam nešťastí: „Plávaj, plávaj, ó loď štátu, dopravné nehody,

pôrody, Berlín, lieky na rakovinu! Počúvaj, starý môj, počúvaj prítomnosť, počúvaj práve teraz, je okolo nás, červená, biela a modrá ako terč. Zapichni sa do nej ako šípka, ako náhodný zásah do býcieho oka niekde v špinavej putike. Vymaž všetky spomienky a načúvaj ohňu navôkol. No celkom na ne nezapadni, nechaj ich ďalej žiť dakde inde, na nejakom zvláštnom mieste, v takých farbách, ako treba, vytiahni ich na lodi štátu ako pirátsku vlajku a hor' sa do zvonivej prítomnosti. Vieš, ako sa to robí? Ako hľadiť na akropolu ako Indiáni, ktorí nijakú nemali? Pokefuj sväticu, veru tak, nájdi si nejakú svätičku a v nejakom peknom kúte v nebi ju dobre poondi, prístup k jej plastovému oltáru, otvor jej striebornú škatuľku a obšťastni ju, až sa celá rozcengá ako hracia skrinka a rozsvietia sa reflektory, nájdi si nejakú malú svätú podvodničku ako Tereza, Katarína Tekakwitha alebo Lesbia, takú, čo nikdy nepoznala vtáka a celý deň sa premávala v básničkách na obaloch od čokolády, nejakú nemožnú čudáčku pizdu a pokefuj ju ako o život, postriekaj celé nebo, pomiluj ju na mesiaci, s oceľovými presýpacími hodinami zapichnutými v riti, zavŕtaj sa jej do vzdušného habitu a vysaj z nej to nič – chlíp, chlíp, chlíp – ako pes v éteri, potom zlez späť na zem a potľkaj sa po tučnej zemeguli v kamenných topánkach, nech ťa po hlave tresne odtrhnutý terč, znova a znova prijímaj nezmyselné údery, direkt pravačkou do mysle, baranidlom do srdca, kopanec do mieška – pomoc! pomoc! –, nastal môj čas, moja chvíľa, moja trieska zo zasratého stromu slávy – polícia, hasiči! –, pozri na ten virvar šťastia a zločinu, načerveno horí ako ruža z akropoly!“

A tak ďalej. Ani nedúfam, že sa mi podarilo zapísať čo len polovicu z toho, čo mlel. Jačal ako šialený, pri každom druhom slove mu vyprskli sliny. Myslím, že mu už v mozgu hlodala chorooba, lebo o niekoľko rokov neskôr zomrel, nepríčetne blúzniac. Taká noc! S odstupom času mi naša hádka pripadá milá – dvaja dospelí muži ležia na dlážke! Dokonalá noc! Prisahám, že stále cítim to teplo; je mi fuk, čo robil s Edith, naozaj, blahorečím ich nemanželskú posteľ a plný nadšenia potvrdzujem